

Dosarul nr. 3ra-417/19

Prima instanță: Judecătoria Drochia, sediul Central (jud: I. Rusu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud: A. Albu, E. Bejenaru, A. Toderaș)

DECIZIE

22 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Tamara Chișca-Doneva
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Mariana Pitic

examinând recursul depus de Iulia Zastavnițchi,
în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Iulia Zastavnițchi împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia și Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ,
împotriva deciziei din 06 noiembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, a fost casată hotărârea din 26 martie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Central și a fost emisă o nouă hotărâre,

c o n s t a ț ă :

La data de 27 iunie 2017, Iulia Zastavnițchi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia cu privire la contestarea actului administrativ.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la data de 10 mai 2017 a primit răspunsul CTAS Drochia la petiția ei, prin care i s-a comunicat că la 22 decembrie 2011 a fost emisă decizia nr. 16 cu privire la recuperarea sumelor plătite fără temei cu titlu de pensie. Astfel, a fost stabilită suma de 17442, 83 de lei ca fiind plătită fără temei ca urmare a angajării în serviciu în perioadele 01 ianuarie 1999 – 06 ianuarie 2005, 01 ianuarie 2006 – 09 martie 2006, 01 iulie 2007 – 30 noiembrie 2007, 21 aprilie 2008 – 30 noiembrie 2008, 01 februarie 2009 – 28 februarie 2009, 01 iulie 2009 – 13 decembrie 2011 și dispusă reținerea lunară a câte 20 % din pensie până la recuperarea datoriei în sumă de 17442, 83 de lei.

A susținut că la data de 30 mai 2017 s-a adresat cu cerere prealabilă la CTAS Drochia, solicitând anularea deciziei nr. 16 din 22 decembrie 2011 ca fiind ilegală, deoarece a fost adoptată în anul 2011 în baza art. 41 din Legea cu privire la asigurarea cu

pensii de stat în Republica Moldova, care a fost în vigoare până la data de 01 ianuarie 1999. Mai mult ca atât, art. 41 se referă la mărimea pensiei și nu este aplicabil speței.

Prin răspunsul nr. 1-01/15-1846 din 31 mai 2017, recepționat la data de 02 iunie 2017, CTAS Drochia i-a comunicat că în perioada anilor 1999-2011 a activat și conform prevederilor pct. 9 din Regulamentul privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de asigurări sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 929 din 15 august 2006, nu a avut dreptul să primească pensia pentru vechime în muncă (parțial pentru perioada 1999-2006 și integral pentru perioada 2007-2011) și ca urmare, s-a format o supraplată a pensiei în mărime de 17 442, 38 de lei. Prin urmare, începând cu 01 februarie 2012 lunar se rețin 20 % din mărimea pensiei până la stingerea integrală a datoriei.

Consideră că răspunsul pârâtei este ilegal, deoarece nu a prezentat date false CTAS Drochia, ultima nefiind în drept să emită o decizie privind recuperarea unor sume și efectuarea cărorva rețineri din pensia ei. În perioada în care a activat, de către angajator lunar au fost prezentate declarații și efectuate achitări privind contribuțiile de asigurări sociale și respectiv, pârâta a cunoscut despre faptul că activează și urma să sisteze achitarea pensiei pentru perioada dată.

Iulia Zastavnițchi a solicitat anularea deciziei nr. 16 din 22 decembrie 2011 privind recuperarea sumelor plătite fără temei cu titlu de pensie, ca fiind ilegală.

Prin încheierea protocolară din 16 martie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Central, a fost atrasă în proces în calitate de copârâtă Casa Națională de Asigurări Sociale.

Prin hotărârea din 26 martie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Central, a fost admisă acțiunea depusă de Iulia Zastavnițchi și a fost anulată decizia nr. 16 din 22 decembrie 2011 emisă de Casa Teritorială de Asigurări Sociale Drochia în privința Iuliei Zastavnițchi, ca fiind ilegală.

Prin decizia din 06 noiembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, a fost casată hotărârea din 26 martie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Central și a fost emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea depusă de Iulia Zastavnițchi a fost respinsă ca neîntemeiată.

La data de 21 ianuarie 2019, Iulia Zastavnițchi a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, completat prin recursul suplimentar din 31 ianuarie 2019, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 06 noiembrie 2018 a Curții de Apel Bălți și menținerea hotărârii din 26 martie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Central.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată.

A susținut că atât în prima instanță, cât și în instanța de apel au fost invocate circumstanțele esențiale care determină nulitatea deciziei contestate, pe care Curtea de Apel Bălți nu le-a luat în considerare și nu s-a expus în niciun fel asupra acestora. Astfel, decizia CTAS Drochia nr. 16 din 22 decembrie 2011 a fost adoptată în baza art. 41 din Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova, în vigoare până la data de 01 ianuarie 1999 și respectiv, la data emiterii actului administrativ, norma dată nu era în vigoare, fiind abrogată la 01 ianuarie 1999.

Prin urmare, recurenta consideră că decizia nr. 16 din 22 decembrie 2011 este

ilegală, fiind emisă în temeiul unei legi care nu are putere juridică, instanța de fond întemeiat ajungând la concluzia anulării actului administrativ.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede astfel.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia contestată la data de 06 noiembrie 2018.

Decizia instanței de apel redactată integral a fost expediată în adresa părților la data de 15 decembrie 2018, potrivit scrisorii de însoțire nr. 25666 (f.d. 97) și a fost recepționată la 21 decembrie 2018 conform semnăturii din avizul de recepție (f.d. 100).

Astfel, recursul, depus la data de 21 ianuarie 2019 de Iulia Zastavnițchi, este în termen.

Prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul administrativ al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 257 alin. (1) din Codul administrativ, prezentul cod a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019.

În conformitate cu art. 258 alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că, legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va aprecia condițiile de admisibilitate a recursului în conformitate cu prevederile art. 258 alin. (3) din Codul administrativ, adică conform reglementărilor anterioare intrării în vigoare a Codului administrativ.

În conformitate cu art. 247 din Codul administrativ, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa integral decizia instanței de apel și a restitui cauza instanței de apel, din următoarele considerente.

Astfel, în conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, începând cu data de 14 octombrie 1998 Iulia Zastavnițchi a beneficiat de pensie pentru vechime în muncă ca educatoare în mărime de 68,38 de lei. În urma indexărilor ulterioare, în luna decembrie 2011 cuantumul pensiei pentru vechime în muncă constituia 443,75 de lei lunar.

În baza cererii nr. 1692 din 13 decembrie 2011, depusă la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Drochia, a fost efectuat transferul la pensia pentru limită de vârstă în temeiul Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998. Astfel, suma lunară a pensiei la data adresării constituia 570, 66 de lei, iar la moment, după indexările anuale cuantumul pensiei constituie 1026, 35 de lei.

Conform deciziei Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia nr. 16 din 22 decembrie 2011 privind recuperarea sumelor plătite fără temei cu titlu de pensie, Comisia pentru stabilirea pensiilor și indemnizațiilor în conformitate cu art. 41 din Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova, în vigoare până la 01 ianuarie 1999, a decis că suma de 17 442, 83 de lei plătită Iuliei Zastavnițchi fără temei ca urmare a angajării în serviciu în perioadele 01 ianuarie 1999 – 06 ianuarie 2005, 01 ianuarie 2006 – 09 martie 2006, 01 iulie 2007 – 30 noiembrie 2007, 21 aprilie 2008 – 30 noiembrie 2008, 01 februarie 2009 – 28 februarie 2009, 01 iulie 2009 – 13 decembrie 2011, urmează a fi recuperată, cu reținerea lunară a câte 20 % din pensie până la recuperarea datoriei în sumă de 17442, 83 de lei (f.d. 11).

La data de 10 mai 2017, Iulia Zastavnițchi a primit răspunsul Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia la petiția ei, prin care i s-a comunicat despre emiterea deciziei nr. 16 din 22 decembrie 2011 cu privire la recuperarea sumelor plătite fără temei cu titlu de pensie.

Astfel, la data de 30 mai 2017 Iulia Zastavnițchi s-a adresat cu cerere prealabilă la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Drochia, prin care a solicitat anularea deciziei nr. 16 din 22 decembrie 2011 ca fiind ilegală, invocând că a fost adoptată în baza unei legi abrogate, or, art. 41 din Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova a fost în vigoare doar până la data de 01 ianuarie 1999, cu atât mai mult că art. 41 se referă la mărimea pensiei și nu este aplicabil speței.

Prin răspunsul nr. 1-01/15-1846 din 31 mai 2017, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Drochia i-a comunicat Iuliei Zastavnițchi că în perioada anilor 1999-2011 a activat și conform prevederilor pct. 9 din Regulamentul privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de asigurări sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 929 din 15 august 2006, nu a avut dreptul să primească pensia pentru vechime în muncă (parțial pentru perioada 1999-2006 și integral pentru perioada 2007-2011) și ca urmare, s-a format o supraplată a pensiei în mărime de 17 442, 38 de lei. Prin urmare, începând cu 01 februarie 2012 lunar se rețin 20 % din mărimea pensiei până la stingerea integrală a datoriei (f.d. 10).

La data de 27 iunie 2017, Iulia Zastavnițchi a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia și Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea deciziei nr. 16 din 22 decembrie 2011 privind recuperarea sumelor plătite fără temei cu titlu de pensie, ca fiind ilegală.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia

admiterii acțiunii, anulând decizia nr. 16 din 22 decembrie 2012 emisă de Casa Teritorială de Asigurări Sociale Drochia în privința Iuliei Zastavnițchi, ca fiind ilegală, din motiv că la emiterea actului administrativ au fost aplicate neîntemeiat prevederile art. 41 din Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova nr. 437-XII din 27 decembrie 1990, deoarece la acel moment acestea nu erau în vigoare, legea fiind abrogată la 01 ianuarie 1999.

Totodată, instanța de fond a constatat că Iulia Zastavnițchi nu a prezentat date false Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia, iar în perioada în care a activat, de către angajator lunar au fost prezentate declarațiile și efectuate achitări privind contribuțiile de asigurări sociale.

Ulterior, instanța de apel, fiind învestită cu judecarea apelului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, a ajuns la concluzia temeiniciei acestuia, casând hotărârea primei instanțe și pronunțând o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, cu referire la prevederile Hotărârii Guvernului nr. 865 din 29 decembrie 1992 privind pensiile pentru vechime în muncă a cadrelor din domeniul învățământului și ocrotirii sănătății, în vigoare până la 01 ianuarie 1999, pct. 9 din Regulamentul privind modul de plată a pensiilor stabilite în sistemul public de asigurări sociale de stat și alocațiilor sociale de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 929 din 15 august 2006 și art. 38 alin. (1) și 39 alin. (6) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, a conchis că Iulia Zastavnițchi a beneficiat neîntemeiat de pensia pentru vechime în muncă în sumă de 17 442, 83 de lei și prin urmare, necesită să restituie suma stabilită prin decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia nr. 16 din 22 decembrie 2011. Or, pensia pentru vechime în muncă cadrelor din domeniul învățământului și ocrotirii sănătății se plătește integral, inclusiv pensionarilor care realizează venituri pasibile de asigurări sociale de stat, cu excepția cazurilor când aceștia activează în funcții care dau dreptul la acest tip de pensie.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, consideră că soluția dată de către instanța de apel este prăpădită.

În conformitate cu art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Art. 241 alin. (5) din Codul de procedură civilă prevede că, în motivare se indică circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Totodată, în conformitate cu art. 373 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate,

legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată, instanța de recurs constată că, contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor cauzei, fără a examina sub toate aspectele legalitatea și temeinicia hotărârii supuse apelului, în raport cu regulile și legislația în vigoare.

La caz, se reține că, instanța de apel, respingând acțiunea și constatând legalitatea deciziei nr. 16 din 22 decembrie 2012 emisă de Casa Teritorială de Asigurări Sociale Drochia, a omis să verifice temeinicia și oportunitatea aplicării de către autoritatea emitentă a prevederilor art. 41 din Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova nr. 437-XII din 27 decembrie 1990, în condițiile în care la data emiterii actului administrativ acestea nu erau în vigoare, legea fiind abrogată la 01 ianuarie 1999.

Atât în cererea de chemare în judecată, cât și pe întreg parcursul examinării cauzei, recurenta Iulia Zastavnițchi a insistat că decizia contestată a fost adoptată în baza unei legi abrogate, precum și că art. 41 nu este aplicabil speței.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel nu s-a expus asupra argumentelor invocate de către Iulia Zastavnițchi, decizia instanței de apel fiind adoptată pripit, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială atât a apelului, cât și a cauzei deduse judecării, fără a verifica motivele aplicării de către autoritatea emitentă a normei de drept indicate în actul administrativ.

Or, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Astfel, contrar standardelor procedurale recunoscute, instanța de apel a soluționat prezenta cauză fără să furnizeze răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre.

Totodată, instanța de recurs ține să menționeze că, în sensul art. 6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse judecării. De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Prin urmare, la cazul prezentei spețe, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată, circumstanțele constatate fiind apreciate drept o eroare judiciară.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia instanței de apel și a restitui cauza instanței de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și, reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție decide:

Se casează integral decizia din 06 noiembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Iulia Zastavnițchi împotriva Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Drochia și Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ, și se restituie cauza Curții de Apel Bălți.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Mariana Pitic